

Intervention tactics - ОРОЛЦООНЫ ТАКТИКУУД

Resistance tactics –эсэргүүцэх тактикууд

Page 53

With the Flick of a Switch:

Унтраалган ташуураар: Иргэд гэрээсээ ямар ч аюулгүйгээр хийж болох хялбархан үйлдэлд тулгуурлан бүх нийтийн эсэргүүцлийг илэрхийлсэн нь

Туркэд, кампанит ажилд маш олон хүний оролцсон нь хамгаалалтын арга хэмжээ болоод зогсохгүй эцсийн дүнд сая сая хүмүүс татагдан оролцох хэмжээнд хүртэл улам олон хүмүүсийг урамшуулан зоригжуулжээ.

Туркэд “Гэрлийн төлөө Харанхуйн Кампанит ажил” –д 30 сая хүн оролцож, гэрлээ асааж, унтраах байдлаар засгийн газрынхны авилга хээл хахуулийн эсрэг олон нийт эсэргүүцлээ илэрхийлжээ. Авилга “ил-нууц” байж, олон нийт ч түүнийг зогсоох хүчгүй болж, үл тоосон байдалд орсон мэт байдаг. Олонхи хүмүүс улс төрийн үйл ажиллагаанд оролцохоос эмээдэгтэй уялдан тэрхүү айдсыг дагадаг нийгмээс тусгаарлагдах сэтгэлгээг даван туулахад туслах, хувь хүний хувьд эрсдэл багатай тактик байгууллагуудад хэрэгтэй болдог.

Авилгын эсрэг хийгдэж буй ажил хангалтгүй байгаад дургүйцлээ илэрхийлж, орой бүр тогтсон цагт ердөө л гэрлээ унтраах буюу хүн бүр хийж чадах эрсдэлгүй, хялбар үйл ажиллагааг уг кампанит ажил хүмүүст санал болгожээ. Энэхүү кампанит ажил уг нь төрийн албан хаагчид ба зохион байгуулалттай гэмт хэргийн бүлэглэлүүдийн хоорондох өргөн холбоог илчилсэн гутамшигт хэргийн хариуд төлөвлөгдсөн байв.

Үйл явдал болохын өмнөх сард зохион байгуулагчид нь сурталчилгааны ажлыг өргөнөөр явуулав. Тэд иргэдийн байгууллага, холбоодтой холбоо байгуулан хүлээн авсан эсэргүүцлийн кампанит ажлын уриалга, мэдээллийг найз нөхөд, бусад таньдаг хүмүүстэй явуулж чадах гишүүддээ буцаагаад факсдахыг гуйжээ. Мөн тэд олон нийтэд сануулахаар нийтлэл бичигчид, радио TV-ийн нэвтрүүлэгчдийг элсүүлсэн байна.

Зохион байгуулагчид эхэндээ иргэдэд орой бүр нэг минутын турш гэрлээ унтраахыг санал болгожээ. Харин хүмүүс гэрлээ унтраагаад зогсохгүй бас асааж, унтраан анивчуулж эхэлсэн юм. Хоёрдахь долоо хоногоос нь хүмүүс

өөрсдөө сав суулгаа нүдэх зэрэг гудамжны өөр ажиллагаануудыг санаачлан хийж эхэлсэн байна. Үйл ажиллагаагаа зогсоох хүртэл кампанит ажил бараг сар илүү хугацаагаар явагдсан байлаа.

Хэдийгээр гутамшигт хэрэгт орооцолдсон зарим хүмүүс парламентад үлдсэн ч гэсэн энэ кампанит ажлаас хойш зарим томоохон бизнесмэн, цагдаа, цэргийн албан хаагч, мафийн толгойлогчдын шүүх хурал, парламентийн доторхи авилгын эсрэг кампанит ажил, авилгын асуудалд орооцолдсон улс төрчдийн халаа сэлгээ зэрэг улс төр, эрх зүйн томоохон өөрчлөлт хийгдсэн билээ.

Хүмүүсийн оролцох үйл ажиллагаа дэндүү энгийн ямар ч бэлтгэл шаардлагагүй байсан бөгөөд өргөнөөр оролцохыг л уриалсан юм. Энэ тактик нь бусад тохиолдолд ч зохицуулан хэрэглэхэд хялбар. Үнэндээ дэлхий даяар ийм тактикийг янз бүрийн нөхцөлд хэрэглэж иржээ. Замбигийн иргэд эрх мэдэлдээ хэвээр үлдэхийн тулд үндсэн хуулиа өөрчлөх шийдвэр гаргасан Ерөнхийлөгчөө эсэргүүцэж, Баасан гариг бүрийн орой тогтсон цагт машиныхаа дохиог дуугаргацгааж байлаа. Чилид хүмүүс Пиночетийн дэглэмийг эсэргүүцэн машиныхаа дуут дохиог чангаар дуугаргаж, байрнуудынхаа цонхоор сав суулгаа нүдэн, гудамжинд жагсацгааж байсан юм. Айдаст автаж, тусгаарлагдаж, ялагдсан мэт санаа зовнил илэрхий, түгээмэл тархсан нийт ард түмнийх болохыг харуулахыг хичээснээрээ дээр өгүүлсэн кампанит ажилууд нь хоорондоо ижил шинжтэй юм.

Иймэрхүү тактикууд нь үл үзэгдэх байдлыг ил тод болгон харуулдаг сайн талтай. Тэдгээр нь ард түмэнд эв нэгдлийг бий болгох, олон иргэд хамтдаа тэмцэхийг улам эрмэлзэх улс төрийн шинэ орон зайг дахин тодорхойлох чадвараараа хэмжигдэх ёстой.

Хэдийгээр эдгээр тактик маш хялбар байж болох ч амжилтыг нь давтахад тийм ч амаргүй. Зохион байгуулагчид нь ердөө хэдхэн сарын дараа ижил төстэй асуудлыг энэ тактикаараа ижил түвшинд сэргээж чадаагүй юм. Ийм тактикийн хөдөлгөх хүч нь нэгэнт олсон амжилтаараа тухайн хөдөлгөөнийг урагшлуулах хөтөч болдог.

Ийм тактикийг та бүхэн хэзээ хэрэглэж болох вэ? Хүмүүс мэддэг ч айдас, үл тоомсорлох байдлаасаа болж эсэргүүцэн ярьж чаддаггүй явдал танай улсад бий юу?

Petition power

Өргөх бичгийн Хүч: Бичиг өргөх ажиллагааг өргөн хэмжээнд зохион байгуулах нь өөрчлөлт хийхээс аргагүй дарамт шахалтыг засгийн газарт үзүүлдэг

Аргентины нэгэн байгууллага олон нийтийг гэгээрүүлж, өөрчлөлтийн төлөө хөдөлгөхийн хамт эрх зүйн шинэтгэл хийх хэрэгтэй болсоныг парламентдаа ойлгуулахаар улсынхаа үндсэн хуулинд дахь хүмүүс төдийлэн мэддэггүй , бараг хэрэглэгддэггүй заалтыг ашигладаг байна.

2002 онд Poder Ciudadano (Иргэний Хүч) хэмээх байгууллага үндсэн хуулийн заалттай холбоотой өргөх бичигт гарын үсэг цуглуулснаар Аргентины конгресс түүнийг авч үзэх үүрэг хүлээсэн билээ. Үндсэн хуулинд зааснаар иргэдийн төлөөлөгчид ба байгууллагуудаас конгресст санал оруулж буй аливаа эрх зүйн асуудал наад зах нь Аргентины 24 бүсийн зургаад нь амьдардаг нийт иргэдийн 1.5 хувийн гарын үсгээр баталгаажсан байхыг шаарддаг ажээ.

Poder Ciudadano нь 1989 онд Аргентин дахь иргэний эрхийг хамгаалах зорилгоор нэгдсэн хэсэг хүмүүсийн санаачлагаар байгуулагдсан юм. Улс орны эдийн засгийн уналтын үед тус байгууллагын өргөх бичгүүд бүх бие давхар ядуу эмэгтэй, таваас доош насны Аргентин хүүхдүүдийг хүнсээр хангахад гол анхаарлаа хандуулахыг санаачилжээ. Эдийн засгийн уналт эхэлснээс хойш Аргентины хүн амын бараг тэн хагасаас илүү нь ядуурлын хамгийн доод түвшинд амьдарч байгаа билээ. Ядуусын ихэнхи хувийг хүүхдүүд эзэлдэг бөгөөд нийгмийн халамжийн цөөхөн хөтөлбөрүүд тэднийг өлсгөлөнгөөс аврах ажлыг хийдэг.

Өргөх бичгийн зорилго нь уг асуудлыг зөвхөн конгресст үүрэг хариуцлага болгон ноогдуулахад бус шийдэх арга замыг санал болгосонд оршиж байна. Poder Ciudadano өргөх бичиг бичээд, орон даяараа 250 сайн дурын ажилтныг элсүүлдэг. Тэдэнд тусгайлан сургалт явуулж, өргөх бичигт хэн гарын үсгээ зурах эрхтэй, гарын үсэг бүхий өргөх бичгээ хаашаа илгээх, гарын үсгээ зурж буй хүмүүст ямар мэдээлэл хэрэгтэй зэргийг тусгасан нарийн зааварчилгаа бүхий хуудсуудыг өгдөг ажээ. Сайн дурынхны олонхи нь тус байгууллагын веб сайт болон төслийн зохицуулагчаар дамжуулан элссэн байдаг. Тэд зах, номын дэлгүүр, эмийн сан, сонин борлуулах цэг, утасны бүхээг зэрэг олон нийт төвлөрсөн газруудаар явж, иргэдтэй уулзан гарын үсэг цуглуулдаг. Poder

Ciudadano нь хэд хэдэн байгууллага, хэвлэл мэдээлэлтэй хамтран ажилладаг. Үүний дотор радиогийн хамгийн нэр хүндтэй “од” гарын үсэг цуглуулах газар хаана буйг зарлан, томоохон сонинууд цугласан гарын үсгийн тоог уншигчиддаа шинэчлэн мэдээлэх зэргээр хамтардаг байна.

Энэхүү санаачлагыг Аргентины иргэд маш сайн хүлээн авч, 2002 оны эцсээр Poder Ciudadano өргөх бичгийг зарим нэгэн шинэчлэл хийх саналын хамт конгресст өргөсөн юм. Шууд гардан хийсэн энэхүү санаачлагын дүнд нэг сая гаруй гарын үсгийг цуглуулсан бөгөөд конгресс нь төрийн үүрэг хэмээн хүлээн зөвшөөрчээ. Өлсгөлөнгийн эсрэг тэмцэх хөтөлбөр нь одоогоор хэрэгжилтийнхээ эхний шатанд орж, хүнсний хангалтын анхны төвүүд нээгдээд буй.

Нийтэд түгээмэл тархсан үл хайхрах байдлыг ийнхүү Poder Ciudadano жинхэнэ өөрчлөлт болгон хувиргаж чадсан юм. Төр, иргэдийн өмнө хүлээх түүний хариуцлагад итгэл алдарсан хүмүүс өөрсдийн дуу хоолой нь хэрхэн хууль журамд нөлөө үзүүлж чадахыг тэгэхэд харсан билээ. Poder Ciudadano өргөх бичгийнхээ санааг түгээх, их хэмжээний гарын үсэг цуглуулахын тулд сайн дурынхны бат бэх сүлжээг байгуулж, байгууллагууд болон хэвлэл мэдээлийг өөрийн холбоотноо болгосон юм.

Page 59

Training victims as Human rights monitors

Хохирогчдыг хүний эрхийн зөрчлийг хянагчид болгон бэлтгэх: Хүний эрхийн зөрчилд өртөгсдийг эрхээ хамгаалах, хянахад сургасан нь.

Хүний эрхийн зөрчлийг хянахад нутгийн уугуул иргэдийг сургадаг нэгэн байгууллага Мексикт бий. Баримтжуулах ур чадвар эзэмшсэн, хуулийн хамгаалалтаар зэвсэглэсэн уугуул иргэдийн төлөөлөгчид өөрсдийн гомдол хүсэлтээ хамгийн дээд шатанд хүртэл өргөж чадахаар болжээ.

Чиапас Иргэдийг Хамгаалагчдын Сүлжээ (Red de Defensores Comunitarios por los Derechos Humanos or Red) гэх энэ байгууллага уугуул нутгийн залуухан иргэдийг өөрсдийн эрхээ хамгаалах, хянахад сургадаг.

Чиапаст цэрэг арми өргөнөөр байрлаж, Мексикийн Засгийн Газар болон Запатистачуудын хооронд цэрэгжсэн мөргөлдөөн ихэссэнээс болж хууль бус баривчилгаа, иргэдийн зэвсэгт халдлага (ялангуяа шалган нэвтрүүлэх цэгүүд

дэх), хууль бус аллага, цэргийнхэн, зэвсэгт бүлгийнхний бэлгийн хүчирхийлэлд эмэгтэйчүүд өртөх зэрэг хүний эрхийн зөрчил газар авчээ.

Хамгаалагчдын Сүлжээ байгууллага анх 1999 онд Чипасын долоон муж, овгуудыг төлөөлсөн 14 хүнийг сургажээ. 2001 онд хамгаалагчдын хоёр дахь ангийн сургалт эхлэв. Хамгаалагчдыг овгийнхон нь сонгодог бөгөөд овгийн гишүүд нь тэдний ажилд идэвхтэй оролцдог байна.

Хамгаалагчид сар тутмын сургалтаар хүний эрхийн онол, гол ойлголтуудын зэрэгцээ хүний эрхийн зөрчлүүдийг баримтжуулж, илтгэл тайланд тусгаж, сэрэмжлүүлэх ажил хийгдсэн эсэхийг хэрхэн шалгах зэрэг практик чадварт суралцаж бэлтгэгддэг. Үүгээрээ тэд эрхийн зөрчил чухам юунаас бүрддэг, дүрс бичлэгийн хэрэгсэл, гэрэл зураг, компьютераар хэрхэн баримтжуулж болохыг сурдаг аж. Мөн хариу үзүүлэх олон арга замыг мэдэж авдаг юм.

Хамгаалагчид гомдлуудыг засгийн газарт хүргэж, хэвлэлийнхэн болон хүний эрхийн байгууллагынханд мэдээлэл өгч, хууль бусаар хоригдсон хүмүүсийг суллуулах, хууль эрх зүйн хамгаалалт хайх зэргээр ажилладаг. Мөн тухайн хүний эрх зөрчигдөх аюултай нөхцөлд байвал хүмүүсийг өөр газар байрлуулах, тухайн хүн хуулийн дагуу хоригдсон эсэхээ магадлуулахаар шүүхэд хандах ажлыг зохион байгуулдаг. Хүний эрхийн зөрчил гарч болзошгүй үед хамгаалах арга хэмжээнүүдийг авахын тулд гомдлуудыг хэрхэн цэгцлэх болон зөрчил гарвал түүнийг буруушааж болох хэнд хандах вэ гэдгээ тэд мэддэг. Шүүхэд шилжиж буй, эс бөгөөс урт хугацааны хууль зүйн стратеги шаардлагатай хэргүүдийн хувьд хамгаалагчидтай хуулийн зөвлөхүүд хамтран ажилладаг.

Овгийнхныхоо хэрэгцээ шаардлагаас хамаарч хийх ажил нь олон янз. Хүний эрхийн хохирогч, гэрчүүдээс мэдүүлэг цуглуулах, зөрчлийн дүрс бичлэг, гэрэл зургийн нотлох баримтуудыг олж авах, зөрчил үйлдэгдэж байгаа тохиолдолд тохиромжтой арга хэлбэрээр хөндлөнгөөс оролцох гээд маш олон ажилтай. Түүнчлэн өөрийн ажилдаа овгийн бусад гишүүдээ ч сургадаг байна.

Энэхүү арга барил маш их амжилт авчирсан бөгөөд ТББ-ууд зэрэг гадаад хүчний оролцооноос хамааралтай байх явдлыг зогсоож, уугуул омгийн “өөртөө засах” байдал дээшилж байгаа билээ.

Хамгаалагчдын Сүлжээний загвар нь овгийн гишүүд, нутгийн удирдагчдыг хүний эрхийн тэмцлийн төвд тавьж, гадны хүмүүсийг зөвхөн зөвлөгчийн байр суурьнаас үйлчлэх хэмжээнд аваачсан юм. Өөрийн овогтоо хүний эрхийг бие

даан хамгаалах нутгийн иргэдийн сүлжээний сургалтыг аливаа газар нутагт хүний эрхийн нөлөөллийг хүчирхэгжүүлэхийг зорьж буй бүх байгууллага хийх боломжтой. Хүний эрхийг хянах, хамгаалахад хүний эрхийн зөрчлийн хохирогчдыг сургах тактик нь хүний эрхийн ухамсрыг болон уугуул иргэдийн өөрийн хамгаалалтыг дээшлүүлэхийн зэрэгцээ тэдгээр овгуудын тусгаар байдлын төлөөх үүрэг, чадавхийг нь төлөвшүүлдэг юм.

Хамгаалагчид хууль зүйн “анхны тусламж” үзүүлдэг. Энэ бол овгуудын хамгаалалтын эхний эгнээнд байхаар тэд бэлтгэгдсэн гэдгийг харуулж байгаа юм. Тэд эрхийн зөрчил гэж юу болохыг, үүнийг баримтжуулахад юу шаардлагатайг болон ажил хэргээ хэрхэн явуулахаа мэднэ. Энэ тактикийн үр дүнд өөрийн иргэдийн хууль ёсны хамгаалалтыг анхаардаг овгуудын төлөөлөгчдөөс бүрдсэн байнгын бүлэг бэлтгэгдээд байгаа бөгөөд тэд эргээд бусдыгаа сургаж байна.

Miguel Angel de los Santos,
Red de Defensores Comunitarios
por los Derechos Humanos, Mexico